

1925

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ. ΚΑΡΡΑΣ

Δημοτικό
Κολλεγίου Αθηνών

Τάξη 6^η

Ελληνικά

1^η ενότητα:

Ταξίδια, τόποι, μεταφορές

Ονοματεπώνυμο: _____

Επιμέλεια: Κ. Καρατζίου, Π. Κοράκης, Φ. Κούσουλας

Πίνακας περιεχομένων

ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΝΗΣΙ.....	3
<i>Ασκήσεις - Ερωτήσεις Κατανόησης</i>	<i>5</i>
<i>Ασκήσεις Γραμματικής-Λεξιλογίου.....</i>	<i>8</i>
Από τις περιπέτειες του Χακ Φιν	11
<i>Ασκήσεις - Ερωτήσεις Κατανόησης</i>	<i>13</i>
<i>Ασκήσεις Γραμματικής- Συντακτικού - Λεξιλογίου.....</i>	<i>15</i>

ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΝΗΣΙ

Ο Γερόλυμος Αβαράτος, ναυτικός από το Αργοστόλι, ταξίδευε με το πλοίο «Αγγέλικα» στο Αιγαίο, όταν για ανεξήγητους λόγους το καράβι βούλιαξε έξι μίλια ανατολικά της Τήλου. Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το προσωπικό του ημερολόγιο.

Το ναυάγιο

29 Νοεμβρίου

Από το πρωί είχα ένα παράξενο προαίσθημα. Είχα κοιμηθεί ελάχιστα το βράδυ και ένιωθα ένα βάρος στην ψυχή μου χωρίς να μπορώ να το δικαιολογήσω. Ταξιδεύαμε ένα μήνα και ήταν η πρώτη μέρα που ο καιρός είχε αγριέψει για τα καλά. Όλο το πρωί προσπαθούσα να πείσω τον καπετάνιο ν' αλλάξουμε πορεία, για ν' αποφύγουμε τη θαλασσοταραχή. Τσακωθήκαμε, ανταλλάξαμε λόγια πικρά και στο τέλος κοπάνησε το χέρι του στο τραπέζι και με απίστευτο πείσμα και στραβοκεφαλιά πήρε το τιμόνι και συνέχισε το ταξίδι, έτσι όπως το είχε αποφασίσει...

...Όταν το μαρμαρένιο χέρι του βυθού άρπαξε την «Αγγέλικα» και την κράτησε τρεμάμενη κι ακίνητη μέσα στα κύματα, ο καπετάνιος γύρισε και μου είπε με φωνή όλο φαρμακερό σαρκασμό:

- Και τώρα τι κέρδισες;
- Το τι κέρδισα εγώ, μη λογαριάζεις. Το τι έχασες εσύ συλλογίσου καπετάνιε, του αποκρίθηκα.

Μπήκαμε στη βάρκα και ανοιχτήκαμε περ' απ' το βαπόρι, που σκιζόταν πάνω στο βράχο κι έτριζε με σπαραγμό και βούλιαζε. Ο καιρός ήταν χοντρός. Μα η μεγάλη βάρκα, η καλοθάλασση, θα μας έβγαζε οπωσδήποτε στην Τήλο, που ξεπρόβαλλε πάνω από το κύμα ως έξι μίλια δυτικά. Απάνω όμως στη βιάση και τη σασσιμάρα μας επήραμε μονάχα δυο κουπιά, που δε θα 'φταναν να κουνηθεί η μεγάλη βάρκα με μπονάτσα, όχι σ' αυτή την τρικυμία. Οπωσδήποτε παλεύαμε γερά κι απελπισμένα, για τη ζωή μας. Στο ένα κουπί ήταν ο λοστρόμος, στο άλλο ο Διονύσης και ο Παναγάκης, ο πρώτος καπετάνιος, καθόταν στην πρύμνη. Ξαφνικά, δεν ξέρω κι εγώ πώς, του ξέφυγε το κουπί του Διονύση, το άρπαξε η θάλασσα, το πήγε μακριά, το εξαφάνισε μέσα στους αφρούς και τη δίνη των κυμάτων.

Απομείναμε ακυβέρνητοι στην τρικυμία που όλο και δυνάμωνε. Απελπισία μάς έπιασε και οργή για το ριζικό μας που μας φύλαγε βέβαιο θάνατο. Παλεύαμε για ώρα με τα κύματα. Κάποια στιγμή ένα ψηλό κύμα χτύπησε τη βάρκα από αριστερά με τέτοιο τρόπο, ώστε το σκαφίδι αναποδογύρισε και βρεθήκαμε όλοι στη θάλασσα τη μανιασμένη.

Ούτε είδα τι απέγιναν οι άλλοι. Όλο μου το είναι, μόλις βρέθηκα στο νερό, συγκεντρώθηκε σε θέληση κυρίαρχη και αγωνιώδη: Να ζήσω. Όταν ένα κύμα με έφερε στην αφρισμένη του κορφή, σήκωσα το κεφάλι μου και είδα μπροστά μου σε μάκρος που δεν μπορούσα να το εκτιμήσω, μιας και ήμουν ταραγμένος, μια στεριά να υψώνεται ανάμεσα σε πέλαγο και σύννεφα.

Αμέσως ξανάσκυσα το κεφάλι στο νερό και κολύμπησα, κολύμπησα με μανία, με αγωνία για ώρες, για μέρες, ποιος μπορεί να το κρίνει; Τότε άρπαξα με γαντζωμένα δάχτυλα τις κυλιόμενες πέτρες, σύρθηκα με τα γόνατα, την κοιλιά ίσαμε το στρώμα των φυκιών, εκεί που τα κύματα δεν έφταναν. Στη στιγμή έπεσα ξερός πάνω στην ευωδιασμένη μαλακότητα των θαλασσινών φυτών, για να κοιμηθώ, ευτυχισμένος που γλίτωσα απ' το θάνατο. Τρισμακάριος που ζω.

Όταν ξύπνησα από τον λήθαργο τον βαθύ, βρέθηκα ξαπλωμένος σε ένα κρεβάτι, σε μια κάμαρα απλή, φτωχική, καθαρή. Ούρλιαζε ο άνεμος έξω, κάλπαζε πάνω στα κύματα που έσπαγαν στην ακροθαλασσιά με αυτόν τον χαρακτηριστικό θόρυβο. Και δίπλα μου ένας άντρας...

Απόσπασμα από το βιβλίο «Το χαμένο νησί», του Μ. Καραγάτση (διασκευή)

Ασκήσεις - Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Στις προτάσεις που ακολουθούν, να βάλετε (Σ) αν είναι σωστές ή (Λ) αν είναι λανθασμένες:

Το γεγονός της ιστορίας διαδραματίζεται στην Ελλάδα. _____

Το ναυάγιο οφείλεται σε μηχανική βλάβη. _____

Στη βάρκα βρίσκονταν τέσσερα άτομα. _____

Η βάρκα αναποδογύρισε, γιατί χάθηκε το ένα κουπί. _____

Οι άντρες βρέθηκαν στη θάλασσα, γιατί ήθελαν να φτάσουν στη στεριά. _____

2. Για ποιον λόγο τσακώθηκε ο Γερόλυμος με τον καπετάνιο;

3. Να γράψετε τι σημαίνει, κατά τη γνώμη σας, η περίοδος λόγου:

Όλο μου το είναι, μόλις βρέθηκα στο νερό, συγκεντρώθηκε σε θέληση κυρίαρχη και αγωνιώδη: Να ζήσω.

«Το τι έχασες εσύ συλλογίσου καπετάνιε, του αποκρίθηκα».

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Όταν ξύπνησα από τον λήθαργο τον βαθύ, βρέθηκα ξαπλωμένος σε ένα κρεβάτι, σε μια κάμαρα απλή, φτωχική, καθαρή. Ούρλιαζε ο άνεμος έξω, κάλπαζε πάνω στα κύματα που έσπαγαν στην ακροθαλασσιά με αυτόν τον χαρακτηριστικό θόρυβο. Και δίπλα μου ένας άντρας...

[illegible]

Ασκήσεις Γραμματικής-Λεξιλογίου

1. Να γράψετε μια λέξη με αντίθετη σημασία για καθεμιά από τις παρακάτω υπογραμμισμένες λέξεις.

Κέρδισα το στοίχημα που βάλαμε για το ταξίδι.

Ένα ελάφι ξεπρόβαλε ανάμεσα στα δέντρα.

Δε γνωρίζω την ημερομηνία της επιστροφής μου.

Μάζεψα τα πράγματα βιαστικά.

2. Να σχηματίσετε το επίθετο που παράγεται από τη λέξη στην παρένθεση και να το γράψετε στον σωστό τύπο.

Το _____ (ταξιδεύω) πρακτορείο οργάνωσε μια αποτυχημένη εκδρομή. Το _____ (συνοδεύω) φυλλάδιο δεν περιείχε πολλές πληροφορίες για τη διαμονή και τις επισκέψεις σε αξιοθέατα. Η ποιότητα του φαγητού ήταν _____ (απελπίζομαι). Τα χρήματα που χάσαμε ήταν _____ (υπολογίζω).

3. Να ξαναγράψετε την παρακάτω περίοδο λόγου στους παροντικούς χρόνους.

Σήκωσε τους ώμους και ξαναγύρισε τη ματιά στην «Αγγέλικα».

- _____

- _____

4. Να ξαναγράψετε την παρακάτω περίοδο λόγου στους μελλοντικούς χρόνους.

Στενοχωριέμαι για τους συντρόφους μου κι ανησυχώ.

- _____

- _____

- _____

5. Να ξαναγράψετε την παρακάτω περίοδο λόγου στους παρελθοντικούς χρόνους.

Σκύβει ξανά το κεφάλι και κολυμπά.

- _____
- _____
- _____

6. Να συμπληρώσετε τα κενά με το ρήμα της παρένθεσης, στον κατάλληλο τύπο.

Τώρα που κάθομαι και γράφω ετούτες τις γραμμές συνειδητοποιώ πως εκείνο που με _____ (πληγώνει) πιο πολύ από το ναυάγιο της «Αγγέλικας» ήταν πως μαζί με το βαπόρι _____ (χάνομαι) και το ημερολόγιό μου. _____ (έχω) από παλιά τη συνήθεια να γράφω κάθε βράδυ τα γεγονότα της ημέρας, τα συναισθήματα, τους στοχασμούς μου. Από μικρός _____ (κάθομαι) στο κρεβάτι μου και _____ (ξανασκέφτομαι) τις καθημερινές μου πράξεις, καλές και κακές, τις _____ (ζω) ξανά μέσα από τις γραμμές που έγραφα. _____ (κάνω) σχέδια για το μέλλον, σε ποια μέρη _____ (ταξιδέψω), ποιους τόπους _____ (γνωρίσω) και πού _____ (στήνω) τελικά το σπιτικό μου.

7. Να υπογραμμίσετε στην παράγραφο που ακολουθεί (προτελευταία παράγραφος του κειμένου) λέξεις και φράσεις που φανερώνουν χρόνο.

Ούτε είδα τι απέγιναν οι άλλοι. Όλο μου το είναι, μόλις βρέθηκα στο νερό, συγκεντρώθηκε σε θέληση κυρίαρχη και αγωνιώδη: Να ζήσω. Όταν ένα κύμα με έφερε στην αφρισμένη του κορφή, σήκωσα το κεφάλι μου και είδα μπροστά μου σε μάκρος που δεν μπορούσα να το εκτιμήσω, μιας και ήμουν ταραγμένος, μια στεριά να υψώνεται ανάμεσα σε πέλαγο και σύννεφα.

Αμέσως ξανάσκυψα το κεφάλι στο νερό και κολύμπησα, κολύμπησα με μανία, με αγωνία για ώρες, για μέρες, ποιος μπορεί να το κρίνει; Τότε άρπαξα με γαντζωμένα δάχτυλα τις κυλιόμενες πέτρες, σύρθηκα με τα γόνατα, την κοιλιά ίσαμε το στρώμα των φυκιών, εκεί που τα κύματα δεν έφταναν. Στη στιγμή έπεσα ξερός πάνω στην ευωδιασμένη μαλακότητα των θαλασσινών φυτών, για να κοιμηθώ, ευτυχισμένος που γλίτωσα απ' το θάνατο. Τρισμακάριος που ζω!

Από τις περιπέτειες του Χακ Φιν

Ο Χακ Φιν, ένα μικρό αγόρι, αποφασίζει να δραπετεύσει από τον κόσμο των μεγάλων και να διαπλεύσει με μια σχεδία τον ποταμό Μισισσιπή παρέα με τον Τζιμ. Ο Μαρκ Τουέν έγραψε, το 1885, μια συναρπαστική περιπέτεια γεμάτη ανατροπές.

Ήθελα να πάω να δω ένα μέρος που βρισκόταν στο κέντρο του νησιού και το 'χα ανακαλύψει, όταν έκανα τις εξερευνήσεις μου. Πήρα λοιπόν τον Τζιμ και ξεκινήσαμε. Δεν αργήσαμε να φτάσουμε, γιατί το νησί είχε μονάχα τρία μίλια μακρος και φάρδος πιο λίγο από μισό.

Αυτό το μέρος ήταν γεμάτο βράχια κοφτερά κι απόκρημνα. Συρθήκαμε για ώρα στα κατσάβραχα και στο τέλος ανακαλύψαμε πάνω στο βράχο το άνοιγμα μιας σπηλιάς.

Μέσα η σπηλιά ήταν ευρύχωρη όσο τρεις κάμαρες μαζί, και αρκετά ψηλή, έτσι που ο Τζιμ μπορούσε να σταθεί ορθός χωρίς να χτυπάει το κεφάλι του στην οροφή. Έκανε αρκετή ψύχρα εκεί μέσα. Ο Τζιμ ενθουσιάστηκε κι είπε να κουβαλήσουμε αμέσως τα πράγματά μας και να εγκατασταθούμε.

Γυρίσαμε λοιπόν πίσω, φορτώσαμε τα συμπράγκαλα* στο μονόξυλο και φτάσαμε κωπηλατώντας ως το σημείο που ήταν η σπηλιά. Ιδρώσαμε ώσπου ν' ανεβάσουμε όλα τα πράγματα απάνω. Ύστερα βρήκαμε μια καλή κρυψώνα ανάμεσα στις ιπές και δέσαμε το μονόξυλο. Βγάλαμε απ' τις πετονιές τα ψάρια που είχαν πιαστεί κι αρχίσαμε τις ετοιμασίες για το φαγητό.

Η πόρτα της σπηλιάς ήταν αρκετά μεγάλη, όσο που να χωράει να περάσει κατρακυλώντας ένα κρασοβάρελο, και δίπλα στο άνοιγμα, από μέσα, το έδαφος υψωνόταν λιγάκι, κι ήταν λείο κι επίπεδο σαν τάβλα*, ό,τι έπρεπε δηλαδή για ν' ανάψεις μια καλή φωτιά απάνω του. Την ανάψαμε λοιπόν κι αρχίσαμε το μαγείρεμα. Στρώσαμε χάμω τις κουβέρτες κι απάνω βάλαμε το τηγάνι και τα κύπελλα. Όλα τ' άλλα συμπράγκαλα τα στριμώξαμε στο βάθος της σπηλιάς.

Σε λίγο σκοτείνιασε κι άρχισε να μπουμπουνίζει και ν' αστράφτει. Αμέσως πέρασαν οι πρώτες χοντρές ψιχάλες κι έπιασε ύστερα μια τέτοια μπόρα που δεν είχα ξαναδεί, με τον άνεμο να λυσομανάει, όπως γίνεται πάντα σ' αυτές τις δυνατές καταιγίδες του καλοκαιριού. Έπεσε τόση σκοτεινιά που όλα φαίνονταν μαύρα έξω· όμως ήταν τόσο όμορφα! Οι στάλες της βροχής ήταν τόσο χοντρές και πυκνές που τα δέντρα μόλις και ξεχώριζαν στο βάθος πολύ αχνά*, σαν τυλιγμένα στο δίχτυ αράχνης. Κι ύστερα φύσαγε άξαφνα ο αέρας και λύγιζε τις

δεντροκορφές κι έκανε τα φύλλα να γυρίζουν ανάποδα, έτσι που φαινόταν η αποκάτω τους όψη, ασπριδερή ή γκριζοπράσινη. Κι ακολουθούσε ανεμοστρόβιλος που 'κανε τα κλαδιά να χορεύουν μανιασμένα και να μπλέκονται το 'να με τ' άλλο σαν χέρια.

Κι έπειτα, εκεί που το σκοτάδι έμοιαζε πιο πηχτό κι απ' την άγρια νύχτα, μια ουράνια λάμψη φώτιζε τα πάντα κι έβλεπες πέρα ως πέρα πεντακάθαρα τα δέντρα και τον απέραντο ουρανό, σαν να 'ταν το πιο ηλιόλουστο μεσημέρι. Σ' ένα δευτερόλεπτο ξανάπεφτε πίσσα σκοτάδι, κι άκουγες τότε τον πάταγο του κεραυνού να τραντάζει το σύμπαν και να χάνεται απ' την άλλη μεριά της γης, λες κι εκατομμύρια βαρέλια κατρακυλούσαν σε μια πελώρια σκάλα δίχως άκρη.

- Ωραίο πράμα, Τζιμ, ε; φώναξα. Μα την πίστη μου, δε θα 'θελα να βρισκόμουν πουθενά αλλού αυτή την ώρα. Για δώσ' μου ακόμα λίγο ψάρι και ψωμί.
- Είδες το λοιπόν; Αν δε σου τα 'λεγε ο γερο-Τζιμ, τώρα θα καθόσουν θεονήστικος στο δάσος, αν δεν είχες πνιγεί με τέτοια θεομηνία

Μαρκ Τουέιν, *Οι περιπέτειες του Χακ Φιν* (μετάφραση: Νίκος Λαμπρόπουλος)

συμπράγκαλα (τα): πράγματα που κουβαλούμε μαζί μας
τάβλα (η): μακριά και πλατιά σανίδα αρκετού πάχους
αχνά: θαμπά, μόλις που διακρίνεται

Ασκήσεις - Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να σημειώσετε Σ για τη σωστή ή Λ για τη λανθασμένη πρόταση.

- Το νησί είχε πλάτος λιγότερο από μισό μίλι. _____
- Η σπηλιά ήταν ευρύχωρη, αλλά χαμηλοτάβανη. _____
- Η σπηλιά ήταν κατάλληλη για να μαγειρέψουν. _____
- Η εικόνα της καταιγίδας ήταν όμορφη. _____
- Ο πάταγος του κεραυνού ήταν αισθητός μόνο μέσα στη σπηλιά. _____

2. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις, αφού διαβάσετε προσεκτικά το κείμενο.

α. Ποιοι είναι οι ήρωες του κειμένου;

β. Με βάση τις πληροφορίες του κειμένου πώς φαντάζεστε τη σπηλιά; Να την περιγράψετε στο χώρο που ακολουθεί.

3. Να γράψετε φράσεις ή προτάσεις του κειμένου που δείχνουν:

α. πως το νησάκι ήταν βραχώδες.

β. τη χαρά του Τζιμ για την ανακάλυψη της σπηλιάς.

γ. πως τα δέντρα φαίνονταν θαμπά, εξαιτίας της βροχής.

Ασκήσεις Γραμματικής- Συντακτικού - Λεξιλογίου

1. Να αριθμήσετε από πόσες προτάσεις αποτελείται καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου.

- Δεν αργήσαμε να φτάσουμε, γιατί το νησί είχε μονάχα τρία μίλια μάκρος και φάρδος πιο λίγο από μισό. (___)
- Σε λίγο σκοτείνιασε κι άρχισε να μπουμπουνίζει και ν' αστράφτει. (___)
- Όλα τα συμπράγκαλα τα στριμώξαμε στο βάθος της σπηλιάς. (___)
- Σ' ένα δευτερόλεπτο ξανάπεφτε πίσσα σκοτάδι κι άκουγες τότε τον πάταγο του κεραυνού να τραντάζει το σύμπαν και να χάνεται απ' την άλλη μεριά της γης, λες κι εκατομμύρια βαρέλια κατακυλούσαν σε μια πελώρια σκάλα δίχως άκρη. (___)

Οι προτάσεις διακρίνονται σε **ανεξάρτητες/κύριες** και **εξαρτημένες / δευτερεύουσες**. Οι κύριες έχουν αυτοτελές νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους.

Οι **εξαρτημένες** προτάσεις **ξεκινούν** (ή –όπως λέμε– εισάγονται) **με** μερικές ξεχωριστές λέξεις, τους **συνδέσμους**. Αυτές οι λέξεις συνδέουν προτάσεις. Οι σύνδεσμοι μας δείχνουν επίσης τι είδους είναι οι εξαρτημένες προτάσεις.

Σύνδεσμοι που εισάγουν εξαρτημένες / δευτερεύουσες προτάσεις

Οι σύνδεσμοι αυτοί χρησιμοποιούνται για να συνδέσουν μια εξαρτημένη πρόταση με μια ανεξάρτητη. Οι πιο συνηθισμένοι είναι οι εξής:

- χρονικοί: **όταν, όποτε, μόλις, πριν, αφού, ώσπου, μέχρι που/να, ενώ, καθώς, όσο**
- υποθετικοί: **αν, εάν, άμα, εφόσον, είτε... είτε, εκτός (κι) αν**
- αποτελεσματικοί: **που, ώστε**
- τελικοί: **για να, να**
- αιτιολογικοί: **γιατί, διότι, επειδή, αφού, μια και/που**
- εναντιωματικοί – παραχωρητικοί: **αν και, ενώ, μολονότι, κι ας, και να, και αν**
- ειδικοί: **ότι, πως, που**
- ερωτηματικοί: **αν, μήπως**
- ενδοιαστικοί/διστακτικοί: **μήπως, μη(ν)**

Βιβλίο Γραμματικής 5ης-6ης τάξης→ σ. 171

2. Να αναγνωρίσετε τις ανεξάρτητες και τις εξαρτημένες προτάσεις, υπογραμμίζοντας τη σωστή επιλογή.

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Α) **Είχα ανακαλύψει** ένα μέρος στο νησί, όταν **έκανα** τις εξερευνήσεις μου.

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Β) Αν δε σου τα **'λεγε** ο γερο-Τζίμ, τώρα **θα καθόσουν** θεονήστικος στο δάσος.

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Γ) Σε λίγο **σκοτείνιασε**.

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Δ) **Έπεσε** τόση σκοτεινιά, που όλα **φαίνονταν** μαύρα έξω.

Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη Ανεξάρτητη - Εξαρτημένη

Ε) Ευτυχώς **δεν αργήσαμε να φτάσουμε** στο νησί, γιατί **ήταν** κοντά.

3. Να αναγνωρίσετε το είδος των υπογραμμισμένων εξαρτημένων προτάσεων. Να κυκλώσετε τον σύνδεσμο με τον οποίο ξεκινούν.

Έφυγε γρήγορα, για να προλάβει το λεωφορείο. (_____)

Μόλις ξυπνήσεις, τηλεφώνησέ μου. (_____)

Αν δε βιαστείς, δε θα τα καταφέρεις. (_____)

Διάβασα όλο το βιβλίο, επειδή με ενδιέφερε. (_____)

Πέρασε να τον δεις, όποτε έχεις χρόνο. (_____)

Ήταν τόσο αγχωμένη, ώστε δεν τα κατάφερε. (_____)

Μια και ήρθατε όλοι, ας ξεκινήσουμε. (_____)

4. Στο παρακάτω κείμενο να υπογραμμίσετε τις χρονικές προτάσεις.

Αφού πλύνω το πρόσωπό μου, ντύνομαι και χτενίζομαι. Μόλις τελειώσω, τρώω το πρωινό μου, ενώ η μητέρα μου αρχίζει να μαγειρεύει το μεσημεριανό φαγητό. Όταν φτάσει το σχολικό, βγαίνω στον δρόμο. Μερικές φορές, ωστόσο, δεν το προλαβαίνω! Ωσπου να πάω στο σχολείο, συζητάω με τους συμμαθητές μου.

5. Να γράψετε τις προθέσεις που υπάρχουν στην παρακάτω παράγραφο του κειμένου.

Όταν ξύπνησα από τον λήθαργο τον βαθύ, βρέθηκα ξαπλωμένος σε ένα κρεβάτι, σε μια κάμαρα απλή, φτωχική καθαρή. Ούρλιαζε ο άνεμος έξω, κάλπαζε πάνω στα κύματα που έσπαγαν στην ακροθαλασσιά με αυτόν τον χαρακτηριστικό θόρυβο. Και δίπλα μου ένας άντρας...

Οι προθέσεις της γλώσσας μας είναι οι:

αντί, από, για, δίχως, εναντίον, εξαιτίας, έως, ίσαμε, κατά, λόγω, με, μετά, μεταξύ, μέχρι, παρά, πριν, προς, σαν, σε, χωρίς, ως

6. Να υπογραμμίσετε στο κείμενο τα χρονικά επιρρήματα και λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν χρόνο.

Σε λίγο σκοτεινίασε κι άρχισε να μπουμπουνίζει και ν' αστράφτει. Αμέσως πέρασε οι πρώτες χοντρές ψιχάλες κι έπιασε ύστερα μια τέτοια μπόρα που δεν είχα ξαναδεί, με τον άνεμο να λυσσομανάει, όπως γίνεται πάντα σ' αυτές τις δυνατές καταιγίδες του καλοκαιριού. Έπεσε τόση σκοτεινιά που όλα φαίνονταν μαύρα έξω· όμως ήταν τόσο όμορφα! Οι στάλες της βροχής ήταν τόσο χοντρές και πυκνές που τα δέντρα μόλις και ξεχώριζαν στο βάθος πολύ αχνά*, σαν τυλιγμένα στο δίχτυ αράχνης. Κι ύστερα φύσαγε άξαφνα ο αέρας.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ → Είναι άκλιτες λέξεις που συνοδεύουν τα ρήματα και τα προσδιορίζουν δίνοντάς μας πληροφορίες για τον τόπο, τον χρόνο, τον τρόπο, την ποσότητα. Τα επιρρήματα, επίσης, συνδέουν προτάσεις (χωρίς να είναι σύνδεσμοι).

Με επιρρήματα μπορούμε να περιγράψουμε πολλές διαφορετικές ιδιότητες της πράξης που δηλώνει το ρήμα. Έτσι, έχουμε διαφορετικές ομάδες επιρρημάτων.

Τοπικά επιρρήματα:

Πού;

πού, εδώ, εκεί, πέρα, μακριά, κοντά, σιμά, δίπλα, μέσα, πάνω, κάτω, απέναντι, παντού, κάπου, πουθενά, ψηλά, χαμηλά, δεξιά, αριστερά, πλάι, γύρω, έξω, μεταξύ, αναμεταξύ, μπροστά, μπρος, πίσω, βόρεια, νότια, ανατολικά, δυτικά, χάμω κ.ά.

Χρονικά επιρρήματα:

Πότε;

πότε, τώρα, τότε, πριν, μετά, σήμερα, αύριο, χτες, μεθαύριο, πέρ[υ]σι, φέτος, απόψε, αργά, νωρίς, οποτεδήποτε, όποτε, άλλοτε, κάποτε, ύστερα, έπειτα, επιτέλους, κιόλας, αμέσως, σπάνια, συχνά, τακτικά, πότε πότε κ.ά.

Τροπικά επιρρήματα:

Πώς;

πώς, όπως, έτσι, αλλιώς, κάπως, καθόλου, οπωσδήποτε, μόνο, μαζί κ.ά.

Ποσοτικά επιρρήματα:

Πόσο;

πόσο, όσο, τόσο, οσοδήποτε, κάμποσο, κάπως, περισσότερο, πολύ, ελάχιστα, λίγο, τουλάχιστον, εξίσου, σχεδόν, λιγότερο, πάνω κάτω, καθόλου κ.ά.

7. Να συμπληρώσετε την παρακάτω περίοδο λόγου με τον κατάλληλο χρονικό προσδιορισμό.

α. (με χρονικό επίρρημα) _____ θα κολυμπήσουμε στη σπηλιά.

β. (με χρονική πρόταση) _____
θα κολυμπήσουμε στη σπηλιά.

γ. (με φράση με πρόθεση) _____ θα κολυμπήσουμε στη σπηλιά.

δ. (με ουσιαστικό που δείχνει χρόνο) _____ θα κολυμπήσουμε στη σπηλιά.

8. Στις περιόδους λόγου που ακολουθούν να υπογραμμίσετε τα χρονικά επιρρήματα..

Πρώτα κολυμπήσαμε μέσα στη σπηλιά. Οι γονείς μου έφτασαν αργά το απόγευμα. Ύστερα αποκλειστήκαμε από την ξαφνική καταιγίδα και αμέσως καλέσαμε βοήθεια.

9. Στις περιόδους που ακολουθούν να τοποθετήσετε τα ρήματα των παρενθέσεων στο αντίστοιχο πρόσωπο του αορίστου της οριστικής έγκλισης.

(Γυρίζουν) _____ σπίτι.

(Κολλάμε) _____ τα χαρτόνια.

(Παραδίνουμε) _____ τις εργασίες μας.

(Σηκώνομαι) _____ νωρίς.

(Ρωτούν) _____ για να μη χαθούν.

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ.ΚΑΡΡΑΣ